

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

15. De relaxatione legis, quae dispensatio vocatur, qua Princeps aliquos
suis legibus soluit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Regem ratione sui muneris, & dignitatis esse tutorem, curatorem, custodem, defensorem, & vindicem Ecclesiarum sui Regni, & propterea ius habere conuocandi Præsules, & ceteros sacros, & Ecclesiasticos viros, vt communi Ecclesiarum salutem prospiciat. Addunt etiã Regem vt rex est, esse Ecclesiarum sui Regni fundatorem, & proinde patronum, & ideo ius habere nominandi, designandi, & offerendi eos, qui sunt Ecclesijs primarijs, hoc est, cathedralibus, & collegialibus præficiendi, ne in Ecclesijs Episcopos inuiti contingat ipsi Regi inimicos, minus gratos, & acceptos, vel etiam infensos. Scio Archidiaconum in c. *lethi*, dist. 63. vtrum alioqui iuris Canonici peritissimum, & magis auctoritatis dixisse, omnes Reges patronos esse in cathedralibus Ecclesijs, quæ in ipsorum Regnis constitutæ sunt. Et Archidiaconum sequuti sunt alij, & ingenio, & doctrina conspicui, Dominicus in c. *lethi*, dist. 63. Card. Alexandrinus in eod. cap. *lethi*. Bald. in *prohem. Greg. prop. finem*, & in c. *quædam de iudic. Paris. de Puteo, in tract. Syndic. in verb. ciuitatis cap. 2. ad finem*. Meo iudicio, huiusmodi auctores non docent, Reges esse patronos, quod attinet ad ius nominandi, & offerendi, siue præsentandi Clericos ad Beneficia, solum intelligunt, eos esse patronos, quod pertinet ad protectionem, & defensionem Ecclesiarum. Sed de iure patronatus Regum, & Principum suo loco satis disputabo. Ego sanè ex iure Canonico colligi non video, ius patronatus nisi ex fundatione, extructione, vel donatione Ecclesiarum, vel ex priuilegio, & beneficio Roma. Pontificis, vel ex consuetudine, vel præscriptione, quibus rationibus Regalia permitti, & concedi videntur in cap. *Generalis, de electione in 6.*

Item non video, cur Rex ratione sui muneris, & dignitatis ius habeat Episcopos conuocandi: potest quidem hortari, inuitare, suadere, vt congregerentur: potest à Rom. Pontifice impetrare priuilegium, quo illi in vnum conueniant: præterea, quia Episcopi solent esse Regni proceres, & principes, Regum est præcipere, vt tanquam tales, non quatenus Episcopi sunt, vnà cum alijs conuocentur ob communem Regni salutem, & bonum.

Caput XV.

De relaxatione legis, quæ dispensatio vocatur, qua Princeps aliquos suis legibus soluit.

A Nimaduertendum est, inter hæc quinque magnum esse discrimen, legem interpreta-ri, irritam facere, relaxare, seu dispensare, vt vulgò dicitur, Abrogare, Derogare. Interpretatio legis est, cui declaratur, casum, dubium, obscurum, & aliqua ratione incertum, non esse lege comprehensum, aut cum legis verba ambigua, vel obscura explicantur. Irrita lex fit, cum lex inferioris Magistrat. auctoritate constituta, à superiore rescinditur, & infirma fit, & inanis. Vnde ad legem irritam faciendam, sufficit sola superioris potestas, & auctoritas: nam tota vis legem irritam reddendi nascitur ex eo, quòd materia legis sit supe-

rioris potestati subiecta. Abrogatio legis est, cum Princeps, qui tulit legem, eam in totum tollit, & abolet. Olim enim Romanorum leges non ferebantur, nisi Magistratu populum rogate, vt iuberet, & decerneret, & deinde Populus iubebat. Sic igitur lex rogabatur, cum ferebatur; sic cum in totum auferebatur, abrogabatur. Derogatio verò legis est, cum ex parte lex tollitur. in l. *Derogatur. ff. de verbor. signif. dicitur. Derogatur legi, aut abrogatur: derogatur legi, cum pars detrahatur, abrogatur legi, cum profus tollitur. Cicero lib. 2. de Inuention. Indignum est de lege aliquid derogari, aut legem abrogari, aut aliqua ex parte commutari. Relaxatio autem legis est, cum eius rigor remittitur, & mitigatur, videlicet, cum Princeps certum hominem à lege excipit, ne ea teneatur: vel cum à lege certum casum eximit, qui alioqui erat lege comprehensus: & is cui hoc beneficium Princeps concedit, lege soluitur: Et quod latine dicitur, legem remittere, relaxare, mitigare, aliquem lege soluere: iuris interpretes recentiores, dispensare vocant: & secundum eos dispensatio est rigoris legis, siue iuris per eum, ad quem spectat, misericors, & can. relaxatio, vt colligitur l. 1. q. 7. §. *multorum, siue §. Nisi rigor, & ibi Glossa, verb. vt plerisque ad cap. Requiritis.**

Primo Quæritur, An Princeps possit, vt aiunt, in suis legibus dispensare? quod est, quærere, An possit fieri Principis beneficio, vt quis eius lege soluatur? Ratio quæritur, est, quia eo ipso, quòd lex est iusta, videtur esse contra rationem, vt Princeps aliquos sua lege soluat: quoniam si lex est iusta, æquum item est, vt pars omnis cum toto consentiat. Communis est omnium iuris Canonici, & Ciuilibus interpretum, & Theologorum sententia, auctoritate Principis posse aliquos legibus solui, quia fieri potest, vt causa iusta sit, ne aliquis lege teneatur. Exemplum adhibeo. Lex est Can. ne Episcopi sine consilio Canonicorum res arduas, & difficiles decernant: Ratio legis est, vt cautius, maturius, & prudentius res ipsi Episcopi constituant, & negotia expediant. Id autem fit, cum res consilio multorum definitur. Item, ne Episcopi temerè, facile, & leuiter aliquid deliberent: & nihilominus iustæ possunt causæ contingere vt concessa, & beneficio Rom. Pontificis Episcopus quippiam decernat sine Canonicorum consilio, quòd id statueri possit expeditius citius, atque commodius. Occurrunt enim casus, in quibus posset mora nocere. Quo fit, vt causa legis sit iusta, & rationi admodum consentiens; & nihilominus sit quoque iustum, & æquum indulgentiæ relaxationis, siue dispensationis beneficium, quo quidam lege soluantur. Vtrumque est æquum, & bonum ob varias rei, loci, ac temporis circumstantias: quibus variatis, res quoque ex parte mutatur.

Secundo Quæritur, An ad soluendum, & eximendum aliquem à lege, causa iusta sit necessaria? quod est quærere, An Princeps peccet, si solo suo arbitratu sine aliqua causa iusta, & legitima, aliquos soluat lege, quam condidit? Duplex est opinio: Prima quorundam ciuilibus iuris doctorum, asserentium, eum minimè peccare, quoniam tota vis, & auctoritas legis deriuatur, & pedit ex voluntate Principis: ipse enim voluntate sua legem tulit, & potest eam, vel ex toto abrogare, vel

ex parte

ex parte tollere, prout ei libitum fuerit: ergo pari ratione, idem potest citra vllam culpam aliquos lege suo arbitrato soluere, & liberare: Sic videtur sentire Glo. in l. delegati. ff. de pen. verb. ex aliqua causa. vbi ait: magna, & iusta causa est Principis volumus: qua Glof. dicit esse singularem. Bart. ibid. & Iafon. in l. quoniam. ff. de sum. & Felin. in c. que in Ecclesiis. de cons. num. 6. **Secunda opinio** est aliorum dicentium eum peccare. Probat, quia lex est iusta, ergo sine causa ab ea quempiam eximere peccatum est: nam partis est, cum toto congruere. Sic S. Tho. 1.2. q. 97. a. 4. infidelis esset, & imprudens, qui sine causa debita legem, vel ius relaxaret. Couar. de Matr. p. 2. c. 6. q. 9. nu. 7. & 10. Sor. lib. 1. de iust. q. 7. a. 3. vers. in his autem, que meri sunt possit iuris, Cai. 1.2. q. 96. a. 5. prope finem. **Obijcies**, possit Principem nutu suo legem, vel ex toto, vel ex parte dissoluere: quæ ratio primæ opinionis auctorum fuit. Respondent secundæ opinionis doctores, longè diuersam esse rationem de excipiendo aliquem à lege, quàm est de abroganda, vel deroganda lege. Quoniam ad aliquem lege soluendum, causa iusta requiritur, ne pars à toto sine causa dissentiat: sed ad legem ex toto, vel ex parte abolendam sola Principis sufficit voluntas, qua initio est constituta. Hæc opinio verior videtur: & mihi ea magis probatur: non enim video cur Princeps in eo non peccet, cum id temerè, & imprudenter, hoc est, sine vlla iusta ratione facere videatur: sufficit tamen si id faciat qualibet iusta, & rationabili causa. Solum enim asserimus Principem peccare, si aliquè lege soluat temerè, & imprudenter: temerè autem fit, quod sine debita causa fit, & causa iusta creditur, nisi euidenter iniusta videatur.

Tertiò Queritur, an exemptus sine causa à lege, beneficio, & indulgentia Principis, peccet ea vtens. Duas opiniones inuenio: vna est asserentiū eum peccare, sic Fortun. Bernar. & alij, quos citat & sequitur Couar. de Matr. p. 2. c. 6. §. 9. nu. 7. & 11. Sic etiam Cai. 1.2. q. 96. q. 5. ac proinde iuxta hanc sententiam. & peccat, etiā si motu proprio Principis facta sit iuris relaxatio, qua vtitur, & multò magis peccat, cum petit absque causa iuris relaxatione; quia est causa peccati, quod facit Princeps ius ipsum absq; causa relaxando. Secunda sententia negat peccare. Sic Felin. in c. ad audiendum, 2. de rescrip. Gigas de pensio. q. 6. nu. 13. Sor. lib. 1. de iust. q. 7. a. 3. nisi quando beneficium, quo Princeps soluit aliquem lege, notet alijs, qui eo ipso plus oneris sustinere coguntur, vel aliquo modo læduntur, aut offenduntur. Certè probabilis est, eum non peccare: propterea quod eiusmodi indulgentia auctoritate Principis rata est, & firma. Sed quid dicendum, si Princeps citra causam, quempiam sua lege soluat, an legis relaxatio sit rata, & firma. Bern. Fortun. Hippolyt. Iafon, & alij, quos citat Cou. loco citato, nu. 8. aiunt in foro iudiciali valere; sed apud Deū vim nullam habere, eo quod sit legis, & iuris dissipatio. Ceterum probabilis est, quod dicitur Sor. & Couar. ratam esse relaxationem. Sic etiam Iano. Ab. Deci. Felinus, quos citat Couar. citat etiam multos Gigas, de pensio. q. 6. nu. 9. & 13. **Vnde plurimum interest**, si indulgentia in iure humano, aut si in naturali, vel diuino concedatur: hoc enim ius si Princeps relaxet sine causa iusta, non solum indulgendo, & ius relaxando peccat, sed

ipsa quoque iuris relaxatio non valet; nec is, cui indulgentiæ beneficium conceditur, eo potest iura conscientia vti. Sor. & Cai. & Couar. supra citati: at verò cum suam legem relaxat Princeps, peccat quidem, si absque vlla causa aliquos sua lege soluat, valet tamen in foro conscientie indulgentia, & relaxatio. Ratio vtriusque est, quia Princeps suæ legis est auctor, proinde potest, quæ voluerit, ab ea excipere: at verò legis naturalis, vel diuinæ nequaquam ipse auctor, sed minister tantum est, tutor, & custos. Si queras, An Episcopus suarum const. possit vigorem relaxare, ob alius priuati hominis commodum? **Respondeo** cum Naua. in Man. c. 25. nu. 74. & Prelud. g. num. 15. si absque iusta causa relaxet, & mitiget, eum peccare: item, peccat etiam Episcopus, si relaxando, alteri nocet. Peccat item is, qui vtitur indulgentia, & relaxationis beneficio sine iusta causa impetrato: quia pars iure naturali debet cum toto congruere; at relaxatio sine causa facta valet.

Quartò Queritur, An Rom. Pontifex leges Apostolorum relaxare iure possit? quod est querere, An possit aliquos soluere legibus, & const. Apostolorum? De quo Turrec. lib. 3. in iunna. c. 54. & seq. Alua. lib. 2. de planct. Eccles. c. 11. Aug. de pest. l. c. 1. q. 60. Glof. in c. Sum quidam. 25. q. 1. Abbas, & alij in c. super eo. de Biga. Coua. de Matr. p. 2. c. 6. §. 9. nu. 4. & 6. **Questionem mouet**, quia Apostolorum Const. & Tradit. reputantur, & censentur diuinæ, quales sunt parvulorum baptisma, & sacrarum imaginum cultus, & vsus, coelibratus Sacerdotum, Quædragenerium ante Pascha ieiunium: inter Pascha, & Pentecost. in precationibus genu non flectere, eodem tempore ieiunium non colere, Deum versus Orientem vultu conuerso precari: Item, in c. super eo. de Biga. Lucius 3. definit. cum Biga. contra Apostolo dispensare non licet. Idem etiam tradit Innoc. 3. in c. nuper. & c. à Nobis. eod. tit. & c. Sum quidam a. 5. q. 1. ait Urban. Papa, vbi aperte Dominus, vel eius Apostoli aliquid definirunt, ibi non nouam legem Rom. Pontifex dare, sed potius, quod prædicatum est vsque ad inuicem, & sanguinem confirmare debet, & c. omne quod, & c. cau. & q. constituit Marcellus Papa. nequaquam quod contra Evangelicam, Prophet. vel Apostolicam doctrinam alium fuerit, stabit. **Respondeo** iuxta communem Theologorum sententiam, Apostolos aliquid tradidisse, vel constituisse, primò quidem, vt ministros Christi Domini, & viua Spiritus sancti instrumenta: & quicquid hac ratione tradiderunt, constitui iure. Traditio est, vel constitutio diuina, sic. n. scripturas Canon. ediderit: sic Baptisma parvulorum, cultus, & venerationem sacrarum imaginum, viuorum pro mortuis suffragia, Inuocationem sanctorum habitatorum cœli, perpetuam Deiparæ Virginitatem, Symbolum fidei, & alia pleraque docuerunt: & ab his Rom. Pontifex aliquem soluere nequit, quoniam sunt iuris diuini, cuius auctor, & conditor fuit Deus; **Apostoli** verò tantum promulgatores. **Secundò**, aliquid constituerunt Apostoli, vt pastores, præfides, & præfati Ecclesiæ: à Christo Domino delecti, & creati, & hoc modo ediderunt Canones, qui Apostolorum esse dicuntur, quorum rigorem, iure potest Rom. Pontifex mitigare, & relaxare: talia etiam sunt multa præcepta, quæ apud Paulum commemorantur, de

homicida vel ebrioso minimè ad ordines promo-
uendo, de bigamo non ordinando, de non eligen-
do Neophyto, eiusmodi etiam sunt quædam aliæ
Apostolorum traditiones, vt Quadragenarium
ante Pascha ieiunium, de quo in suo loco disputa-
batur: continentia sacerdotum, quorundam festo-
rum dierum obleruatio, Dominica diei cultus,
trina in aqua meris eorum, qui sacro Baptisma-
te abluuntur, in quarta, & sexta quaque feria ie-
iunium, & præceptum itidem, de abstinendo à
sanguine, & suffocato. Item Canon contra Apo-
stolum relaxatur, ca. presbyter. d. 82. c. l. e. l. e. d. 34.
Gloss. & Abbas, & alij. Et criminofus contra Apost.
ordinatur, ca. si clericus, de iud. Sic quæ sunt obiecta
soluantur facili, videlicet non posse Papam sine
causa iusta, & debita relaxare.

Quinto Quæritur, An Rom. Pontifex queat in-
dulgentiæ & dispensationis beneficium confer-
re in ijs, quæ sunt iuris solius Canonici: cuius-
modi sunt Patrum, & Conciliorum Canones, &
decreta. Constans est omnium opinio, posse. Ita
Gloss. in c. vbi periculum de elect. in 6. Abb. in c. significa-
sti, de elect. Ioan. Andr. & alij in eodem c. significasti, Al-
mai. rra. de potest. Ecclesie. 13. & 14. Obijciunt ex c.
contra 25. q. 1. id, quod Zosimus ait: Contra haec iura Cano-
num, nec huius etiam sedis est dispensare. Idem habe-
tur, cap. sunt quidam, & cap. omne quod. ea. cau. & q. Re-
spondeo, intelligi id debere, non posse dispensa-
re sine iusta causa. Deinde obijciunt id, quod
refertur in cap. Non liceat Papa 12. q. 2. vbi dicitur.
Non liceat Papa prædium, aut rura Ecclesie alienare, sed
tantum domos. Respondeo, alienationem rerum
Ecclesiasticarum esse quidem iure Canonico in-
terdictam; ita tamen, vt iusta ex causa res Ec-
clesiæ distrahi possint. Vnde id, quod dicitur:
Non liceat Papæ; intelligitur, absque iusta cau-
sa, & graui Ecclesiæ necessitate. Non probo
sententiam Victoris in relictis, de potest. Papæ, &
Conc. in propositi. 12. dicentis. Si Concilium generale le-
gem aliquam statuerit, quam indicasset relaxari non debe-
re, nunquam licere Papæ eam relaxare: & lethaliter pec-
care, dispensando ex quacunque causa. Sic ille. Sed certè
probabilius est, & longè verius oppositum, vt di-
cam, cum de auctoritate, & potestate Romani Pô-
ntificis agam.

Sexto Quæritur, an Ro. Pontifex possit secum
indulgentiæ, seu dispensationis beneficio vti, si-
cut potest ceteris eius potestati subiectis, quod
est quærire, an se ipsum lege soluere queat, vt pu-
ta, voti, aut iusurandi religione, sicut potest cæ-
teros. Ratio propositæ questionis est, quia nemo po-
test in se ipsum iurisdictione vti, sed aliquos lege
soluere, est iurisdictionis actus. Dux sunt opinio-
nes. Prima negat eum posse se lege soluere, reli-
gione, aut vinculo voti, vel iusurandi, bene ta-
men ceteros. Sic sensit Anton. Butrius in c. Canonum
de cons. vbi in Gregor. 12. inuehitur, qui tempore
magni schismatis, antequam Pontifex crearetur,
iurauerat publico, & solenni ritu, sese abdicatu-
rum Pontificia potestate: postea verò Pôntifex ele-
ctus noluit Pontificatum deponere, & plures in
Cardinalium Collegium cooprauit: hanc senten-
tiam videtur probare August. Beroius in eod. cap.
Hæc autem argumentis mouentur. Primum quidè
quia in cap. vlt. de institutionibus aperte decernitur:
inter dantè, & recipiètem debere esse distinctio-

nem personarum, & proinde inter agentè, & pa-
tientem: ergo inter absoluentem, & eum, qui ab-
soluitur, inter indulgentem & eum, cui quis indul-
get. Item in cap. Per nostras, de iure patronatus dicitur,
nemine posse se ipsum offerre, seu presentare ad
Beneficium, nec instituere in Beneficio: quia inter
instituentem, & institutum, præsentantè, & præ-
sentatum debet esse distinctio personarum. Item,
in c. Debitum, de Baptismo, & eius effectu habetur, nemi-
nem posse sibi ipsi Baptismum conferre, & c. vlt.
De Penitentis, & remissionibus, conceditur Episcopis
facultas eligendi eos, qui possint ipsorum cõfessi-
ones excipere, & ipsos à peccatis absoluere:
quoniam absoluere se ipsos non possunt.

Secunda opinio ait, posse Rom. Pontificem se
ipsum à lege soluere in ijs, in quibus potest cæte-
ros sibi subiectos. Ita Felinus, & Decius Abbatis
auctoritate permoti in c. Canonum de Constit. vbi
quamuis nihil explicite Abbas tradiderit, ait tñ,
Ro. Pontificem nõ posse se ipsum eximere à voto,
& iureiurando, sine iusta, & debita causa. Ex qui-
bus verbis à contrario sensu sumpto argumento
concludunt recentiores Canonici iuris interpre-
tes, Abbatis sententiam esse, posse Ro. Pontificem
ex iusta causa votum à se factum, & iusurandum
adhibitum relaxare. Id ipsum etiam probant ex
l. si consul. ff. De adoptionib. vbi statuitur: Si fili-
us familias consul fuerit, posse auctoritate alteri
concedere, qua ipsum adoptet, vel emancipet.
Theologi nihil apertè de hac quæstione tradide-
runt: quamuis Dur. 4. d. 20. q. 5. n. 6. & Pal. 4. d. 20. q.
4. n. 3. conc. 5. de vi, & effectu Eccle. condonationum,
quæ indulgentiæ vocantur disputantes, ex eo co-
nentur ostendere, Indulgentias non esse iurisdic-
tionis, quoniam Ro. Pôntifex earum fructu, si ve-
lit potest potiri, & gaudere; cū tñ, si iurisdictionis
essent, eis frui nequaquam posset. Sorus verò fate-
tur, ad indulgentias concedendas, requiri iurisdic-
tionem, & nihilominus Ro. Pontificè posse vti,
si velit, Indulgentiis à se concessis: idq; probat, &
declarat exemplo. Quoniam si Princeps, inquit,
bona Reipublice cõmunia in ciues distribueret,
posset partem sibi debitam sumere. Ro. item Pon-
tifex alios potest à ieiuniorum legibus soluere,
ergo & se ipsum. Præterea indulgentiæ vnuerfim
conceduntur omnibus, qui certum quid effecerint:
ergo si Rom. Pontifex id fecerit, quid ni indulgè-
tiarum fructum consequatur? Verum enim verò,
adhuc quæstio vim suam videtur habere. Nam ne-
mo potest ius sibi dicere: & quidam Canonici iu-
ris doctores ex hoc colligunt, Romanum Pontifi-
cem indulgentiis à se concessis non vti, nec frui:
quod si ipse eis frui non potest, consequens est, vt
nec reliqui Ecclesiarum Antistites indulgentiis à
se concessis gaudere queant, quod vtrumque est
falsum.

In hac itaque controuerfia primò compertum
est, non posse Romanum Pôntificem in seipsum iu-
risdictione sua vti in ijs, in quibus iure diuino
personarum distinctio requiritur. Vnde nemo po-
test se baptisate abluere, confirmare, à peccatis
absoluere, ordinare: nam in his Christus Domi-
nus instituit ministrantem, & dantem à suscipi-
ente distinctum. Pari ratione nequit Romanus Pon-
tifex se ipsum excommunicationis, suspensionis,
vel interdicti pœnis afficere. Deinde, nõ est iuris

diuini, aut naturalis; sed tantum Canonici, ut nemo possit seipsum instituere in Beneficio, aut nominare, & offerre ad Beneficium, aut sibi ipsi illud conferre, aut seipsum eligere, ut docet Felin. in cap. Canonum, de Constitutionibus. Postremo, non videtur negandum, posse Romanum Pontificem se ipsum soluere à voti, & iurifurandi religione, & lege, (modo iusta, & debita subit causa) posse ite Indulgentijs à se concessis uti: Licet enim hæc ad iurisdictionem pertineant, potest tamen Romanus Pontifex in his ius sibi dicere, quia non est id iure sibi diuino interdictum, non enim hic vlla personarum distinctio requiritur. Haud tamen inde efficitur, ut Episcopus, vel Archiepiscopus, Primas, vel Patriarcha potestatem habeat seipsum voti, vel iurifurandi nexu, vel excommunicationis, aut suspensionis vinculo soluendi, sicut alios potest sibi subiectos ab huiusmodi vinculis soluere, ac liberare: quoniam Episcopi, & Patriarchæ, ac Primates, Romani Pontificis potestati subduntur, & proinde eorum votum, & iurifurandū eadem Pontificia auctoritate relaxari debent, quæ nulli, præterquam diuinæ subijcitur potestati. Sic etiam Romanus Pontifex potest sacerdotem eligere, cui sua peccata confiteatur, sicut cæteris facultatem dare solet, qua idoneos sibi confessarios deligant.

Septimo Quæritur, An Magistratus, & Præfecti inferiores possint alios à communi iure scripto, beneficio Indulgentiæ, seu dispensationis excipere: quod est quærerè, An Ecclesiarum Antistites, vel Legati, ius commune Canonicum, & Prætores, ius commune civile relaxare ex parte queant, ita ut ab eo iure possint aliquos eximere, & soluere. De hac quæstione agit Siluester verba Dissensatio q. 9. Sotus lib. 1. de iust. que. 7. art. 3. Cai. 1. 2. q. 97. art. 4.

In præsentibus breuiter est dicendum, eos non posse, nisi in certis casibus, quos ipsis leges, & iura concedunt, & constat ex cap. Dilectus, de temporibus ordina. Atque id etiam ratio conuincit: nam ius commune Canonicum constitutum est Concilij generalis, vel totius Ecclesiæ, vel Romani Pontificis auctoritate: Ius item civile commune, sancitum, aut confirmatum est auctoritate Imperatorum: Sed qui minoris, & inferioris est potestatis, ius & auctoritatem contra superiorem non habet, Ergo sicut supremus Princeps nequit à iure naturali, vel diuino aliquos excipere: sic nec inferior Præfectus, vel Magistratus à iure communi scripto, Pontificio, Imperatorio, vel Regio potest aliquos soluere. Ex quo efficitur, non posse quemquam Antistitem ius Constitutionibus vim abrogare, si sint Romani Pontificis auctoritate munitæ, & confirmatæ, quia non potest eam confirmationem ex toto, aut ex parte tollere: similiter si ipse eas constitutiones, interposito iure iurando firmauerit: quia non potest se ipsum à iurifurandi religione, & vinculo soluere.

Porro si de pœnis iure communi irrogatis loquamur, videndum est, an ius commune inferiori Magistratui concedat, siue permittat, ut eas pœnas possit remittere, & tunc poterit eas pœnas condonare: quod si ius commune prohibeat legis pœnam lenire, & mitigare, eam pœnam ille

remittere nequit. Si verò nec veter explicitè, nec expressim concedat, tunc etiam ex iure Canonico, potest à pœnis ob delictum contractis reos nonnunquam absoluerè. Hoc enim colligitur ex cap. Nuper, de seuer. excommunic. in c. vbi dicitur: Ab excommunicationis sententia, lata à Romano Pontifice, vel iure communi pronuntiata, posse Episcopum absoluerè, si eam sibi non reseruauit Romanus Pontifex, vel conditor Canonis.

Præterea sciendum est esse aliquas causas, in quibus ob consuetudinem moribus ventium receptam possunt Episcopi in iure communi canonico indulgentiæ beneficio uti, & aliquos ipsis legibus soluere.

Primo, ratione consuetudinis legitimo tempore præscriptæ. Secundo, ratione grauis, & magnæ necessitatis, vel utilitatis subito contingentis, ita ut facile, & commode non pateat ad Principem aditus; item ratione alicuius necessitatis crebrè accidentis. Tertio, ratione leuitatis, & paruitatis materiæ: esset enim difficile in minimis Principem adire, & consulere. Quarto, ratione frequentiæ; ut si crebrè casus certus accideret. Hæc Siluest. Sor. & Caiet. locis supra citatis, imò Sor. & Cai. alium quartum casum excipiunt, quando lex superioris quidem est; sed pertinet ad proprium bonum ciuitatis, vel cõmunitatis: ut si lege regia statuatur, ne frumentum, vel vinum in oppidum aliunde aduehatur, porerit, qui oppido præest, relaxare. Sed certè hoc idèd est, quoniam lata lex videtur solum in bono proprio, non commune: videlicet, ut vendi, & impendi possint proprii priuatorum ciuium fructus ex bonis collecti, & percepti.

Octauo Quæritur, Quæ sint iustæ causæ aliquos legibus soluendi, & eximendi? Respondeo, multas: easque non ineptè colligi ex prima quæstio. septima, cap. Necessaria, & cap. Quod pro remedio. Prima est temporum mutatio. Hinc factum est, ut multa ieiunia olim canonibus indicta, in vltis, & more iam esse desierint. Similiter etiam, ut nocturnæ vigiliæ Apostolis & Martyribus sacra, temporum progressu sublata fuerint. Secunda, Vtilitas cõmunis, nimirum, ut alij facilius, & citius respiscerent, ad meliorem vitam frugè conuenterentur. 2. 2. q. 4. c. Ipsa pietas. Tertia: Personarum conditio, & status, si sit aliquis de cõmuni Reipublice salute benè meritus, si scientia, & experientia valeat; si vita, & moribus præstet; si generis nobilitate præmineat. c. Tama. c. Didici. 1. q. 7. Quarta: Necessitas. c. Tama. 1. q. 7. Quinta, Pietas. Sexta: Rei euentus. Septima: multorum offensio, cap. Vt constitueretur, dist. 50. Possent, & aliæ causæ occurrere, quæ iustæ, & legitime boni viri arbitrio censeantur.

Nono Quæritur, An legis, & iuris communis relaxatio causæ cognitionem requirat? Quod est quærerè, An, ut quis legibus, vel Canonibus soluatur auctoritate, & beneficio Principis, necessaria sit causæ cognitio? Respondeo ex Innocentio, Glossa, & Abbate, quos citat Couar. de marim. 2. 2. c. 6. §. 9. num. 12. vbi etiam alios profert, Baldum, Alexandrum, Felinum, Ripam, Curtium, si id fiat auctoritate Principis, nullam requiri causæ cognitionem; sed solam eius sufficere voluntatem, quando quis soluitur legibus, quæ solius iu-

ris scripti sunt, non diuini, vel naturalis. Si autem fiat auctoritate Magistratus, aut Episcopi, aut alterius cuiuslibet Præfecti inferioris, necessaria est causæ cognitio: alioquin iure potest puniri Præfectus, vel Antistes, qui legem relaxat. Sed quæres, an valeat eiusmodi relaxatio sine causæ cognitione? Respondent aliqui, quod attinet ad eum, qui legem relaxat, valere, ita ut deinceps eam indulgentiam reuocare sine causa non possit, & cum eam tribuere potuerit, valuit, si tribuit. Quod verò pertinet ad superiorem Principem, potest, quando cunque voluerit, eam indulgentiam, & legis relaxationem rescindere. Sed longè verius est, quod docet Couarruias, nec in iudicio, nec apud Deum valere, eo quod data est illis hæc facultas, hac conditione, ut non nisi cum causæ cognitione ius relaxent. Quæres deinde, an is, qui auctoritate Præfecti inferioris lege soluitur, tunc possit vti eiusmodi indulgentiæ beneficio citra iustam causam, sed cognitam, & expressam concessio? Respondet cum Innocentio, & Abbate, & Couarruias, tuta conscientia eum vti non posse, in quo indulgentiæ, & dispensationis beneficium sine causa iusta non valet, quamuis in foro iudiciali impune eo vtatur, donec à Principe abrogetur, nam tria sunt necessaria: primum, ne inferior Præfectus ius relaxet absq; iusta causa. Secundum, ne relaxet nisi cognita causa. Tertium, ne id faciat, nisi exprimat causam, cur id faciat, alioquin enim in iudicio puniri poterit.

Decimò Quæritur, An Princeps eo ipso videatur aliquem à legibus eximere, quod eum ad ea scienter admittat, à quibus erat alioqui per leges exclusus? Respondet, cum Abb. Hostiensis in c. diuersi fallacis, de clerici. conu. Nau. in man. pr. alu. g. num. 15. & c. 15. mon. 74. Si is qui scienter admittit sit Princeps, eo ipso legem relaxare creditur, quia, ut antea dixi, ut Princeps aliquem lege sua soluat, ac liberet, & valeat eius indulgentia, sufficit sola eius voluntas, nec alia causa requiritur; si tamen sit inferior Princeps Magistratus, non eo ipso, quod scienter aliquem admittit, iure communi, & legibus soluit, quoniam ut id faciat, & valeat, quod facit, necessaria est causæ iustæ cognitio, & expressio. Silu. dispensatio. q. 15. ex Innocentio, Archidiacono, Abbate. Rogabis, Quid dicendum, si Præfectus inferior ex iusta causa admittat sciens ac volens aliquem vi legis inhabilem, cui tamen possit indulgentiæ, & dispensationis beneficium concedere? Respondet, in foro iudiciali animaduerti meritò posse in eiusmodi Præfectum, eo quod legem, & ius commune relaxet, absque cognitione causæ, quamuis iusta causa ad id faciendum non desit, etiam si Episcopus sit, vel Archiepiscopus, Legatusve Apostolicus: quoniam nequeunt sine causa relaxare. Respondet quoque in foro conscientiæ indulgentiam, & relaxationem non valere in hoc enim foro requiritur, & iusta causa, & causæ cognitio. Sic Nauar. in Nauar. pr. alu. g. num. 15. & c. 25. num. 74. at verò quories Episcopus scienter iubet, vel permittit aliquid fieri contra suam constitutionem, vel suorum antecessorum, tacite, eo ipso, relaxat eam, etiam nulla mentione facta de ea. Nauar. pr. alu. d. d. g. num. 15. Dixi scienter: quoniam si per ignorantiam, vel errorem id fecerit, tacite constitutionem non creditur

relaxare: quoniam quod ita fit, voluntarium non est.

Caput XVI.

De abrogatione, & interpretatione legis.

Primò Quæritur, Quomodo, & quando lex vna per aliam tollatur? Respondet, legem priorem per posteriorem sibi contrariam tolli, & abrogari, ut deducitur ex cap. 1. de cognitione spirituali, & l. Non est nouum, ff. de legibus. Tribus modis priores leges ad posteriores trahuntur: Primò, quando legem priorem posterior corrigit, ut lex. Generali. c. de sacrosanctis Eccles. corrigitur per authenticam ingressi. In eodem titu. Secundo modo, quando posterior lex priorem contrahit, & restringit, ut lex. 1. c. Quando libellus Principi datus, per secundam, c. eodem titulo, arctatur. Tertio modo, quando lex prior per posteriorem suppletur. Vnde in l. Non possunt, ff. de legibus, perspicuè decernitur: Quia non possunt omnes articuli singularium, aut legibus, aut senatusconsultis comprehendi: idè cum in aliqua causa sententia manifesta est, is, qui iurisdictioni præest, ad similia procedere, atque ita ius dicere debet. Et in l. Nam, ut ait, ff. eod. titu. subiicitur: Quoribus legibus aliquid vnum, vel alterum introductum est, bona occasio est, cetera, que tendunt ad eandem utilitatem, vel interpretationem, vel tertè iurisdictione supplere. Verbi gratia, Lex tantummodo statuit, ut pater fame pressus possit filium vendere, potest lex huiusmodi ad similia trahi, ut possit filium alteri quomodocunque obligare, & pignori dare, & locare.

Secundò Quæritur, An lex posterior priorem tollat, tamen nullam faciat eius mentionem? Respondet Silu. lex. q. 28. §. tertio tollitur. Si vtraque lex sit generalis, & à Principe lata, priorem per posteriorem simpliciter abrogari: quia Princeps suas leges, vel constitutiones non videtur ignorare, ergò si posteriorem priori contrariam condiderit, eo ipso creditur probabiliter priorè scienter sustulisse. cap. 1. de constitutionibus. in 6. Romanus Pontifex posteriorem constitutionem condendo, priorem reuocare existimatur: nam vtraque ex eius voluntate pendet, ergò posterior valet. Abb. in c. cum accessissem, de constit. c. 2. Bart. in l. omnes populi, ff. de iust. & iure. & Silu. loco cit.

Tertiò Quæritur, An si prior constitutio Principis clausulam habeat posteriori derogantem, tollatur per posteriorem nullam mentionem prioris facientem? Negant quidam eam tolli, nisi prioris mentionem posterior fecerit: quia prior, inquit, clausula derogat posteriori. Sed verius alij senserunt, etiam tunc priorem clausulam per posteriorem auferri, nec oportere fieri mentionem prioris: nam Princeps probabiliter suas Constitutiones nosse censetur; ergò hoc ipso, quod posteriorem cum priore pugnantem condit, videtur totam priorem abrogasse. Silu. lex. q. 26. §. tertio tollitur.

Quartò Quæritur, An constitutio abroget etiam consuetudinem priorem generaliter receptam? Respondet, si est consuetudo generalis, abrogatur, alioquin enim constitutio esset superuacanea, & inutilis. Glossa in c. 1. de constit. in 6. verbo, noster, ad finem. Si tamen est specialis alicubi, &